

Liite: Tutkimusaineistot ja määritelmät

Aineistot

Laskelmissa on käytetty Tilastokeskuksen tutkimuskäyttöön luovuttamia FOLK-valmisaineistoja (FOLK perustieto, FOLK tulotieto, FOLK asuntokunta ja FOLK perhe), joissa on yksilötason tietoa kaikista Suomen väestöön vuoden lopussa kuuluneista. Lisäksi käytössä on Tilastokeskuksen toimittama koko väestön asuntotiedot sisältävä räätälöity tutkimusaineisto.

Ruokakunnat

Aineistosta ei havaita suoraan ruokakuntia, ainoastaan asuntokunnat ja perhekunnat. Asuntokunnan muodostavat kaikki samassa asunnossa asuvat. Näin ollen esimerkiksi kaksi kimppa-asunnossa asuvaa muodostavat yhden asuntokunnan, vaikka olisivat erillisiä ruokakuntia. Asuntokunta on siis joissain tapauksissa ruokakuntaa laiveampi määritelmä. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia. Näin ollen esimerkiksi yhdessä asuvat sisarukset eivät muodosta perhettä, eivätkä kolmen sukupolven asuntokunnassa isovanhemmat kuulu samaan perheeseen aikuisten lastensa ja näiden lasten kanssa. Perhekunta on siis joissain tapauksissa ruokakuntaa kapeampi määritelmä.

Laskelmissa ruokakuntien määrittelyyn on otettu konservatiivinen lähtökohta: mukaan on otettu vain yhden hengen asuntokunnat ja asuntokunnat, joissa kaikki asukkaat kuuluvat samaan perhekuntaan. Yksinasuvat eivät kuulu perheväestöön, mutta laskelmissa jokainen perheeseen kuulumaton on määritetty omaksi perhekunnakseen, koska yksinasuva hyvin todennäköisesti on ruokakuntansa ainut jäsen. Määrittelyn mukaisesti samassa asunnossa asuvat perhekunnat muodostavat hyvin todennäköisesti ruokakunnan, ja esimerkiksi kimppa-asunnoissa asuvat erillisen ruokakunnan muodostavat opiskelijat jäävät enimmäkseen pois laskelmista. Toisaalta osa ydinperheen mallista poikkeavista ruokakunnista jää pois. Vaikka Tilastokeskus käyttää usein asuntokuntaa myös tulojen tilastoinnissa, olisi se tässä tapauksessa ongelmallista esimerkiksi juuri suuren opiskelijoiden kimppa-asuntojen määrän takia, koska näissä asunnoissa asuvat muodostavat usein erillisen ruokakuntansa, jolla on omat tulonsa ja menonsa.

Laskelmista on lisäksi jätetty pois ruokakunnat, joiden kaikki jäsenet ovat alaikäisiä. Ruokakunnan aikuisten ja alaikäisten määrä, jota käytetään myös tulorajan laskemiseen, voidaan määrittää, sillä aineistossa havaitaan kunkin henkilön ikä vuoden lopussa.

Ara-asuntoon uutena muuttaneet

Uutena asukkaana Ara-asuntoon muuttaneet tunnistetaan päättelyllä: niitä ovat perhekunnat, jotka asuivat Ara-asunnossa vuoden 2022 lopussa mutta yksikään jäsen ei asunut sellaisessa vuoden 2021 lopussa. Näin ollen vältetään luokittelemasta Ara-asuntoihin muutoiksi tilanteet, joissa jo Ara-asunnossa olevan luokse muuttaa toinen henkilö. Ara-asuntoyhtiöiden väliset muutot jäävät myös pois, koska asukkaalla on usein mahdollista vaihtaa Ara-asunnosta toiseen ilman uutta tarveharkintaa. Lisäksi aineistosta pudotetaan pois ruokakunnat, jotka täyttävät yllä selostetun ehdon, mutta jotka Tilastokeskuksen toimittaman asuntoaineiston mukaan asuivat samassa rakennuksessa molempina vuosina, koska näissä tapauksissa on epäselvää, onko muuttoa Ara-asuntoon tapahtunut.

Ara-asunnoissa asuvista tiedetään vain, että asunto on Arava- tai korkotukiasunto, joten erityisryhmiä, joihin tulorajasääntely ei vaikuta, ei voida erotella. On kuitenkin varsin todennäköistä, että tuloraja olisi sitova vain hyvin harvoille erityisryhmien asunnoissa, kuten opiskelija-asuntosäätiöiden asunnoissa, koska näissä ryhmissä tulot ovat usein varsin matalat. Varsinaisia hakemuksia Ara-asuntoihin ei havaita, joten ei tiedetä, onko ruokakunta ollut sama hakuhetkellä kuin muuttovuoden lopussa.

Tulorajan ylittämisen määrittelyssä käytetyt tulot

Laskelmissa käytetään ruokakunnan vuonna 2022 saamia tuloja, joista lasketaan kuukausikeskiarvo. Kaikkia lain (938/2014) 15 §:ssä tarkoitettuja tuloja ei ole mahdollista erotella aineistosta, joskin tärkeimmät niistä ovat. Laskelmissa käytetään perhekunnan valtionverotuksen alaisten ansio- ja pääomatulojen summaa, koska useimmat tulolaskennan ulkopuolelle jätettävät sosiaalietuudet eivät ole veronalaisia. Laskelmissa ansiotuloista vähennetään vielä opintoraha, mikä tulonsaajalla on myös muita verotettavia ansiotuloja. Tulolaskennassa huomioidaan vain pysyvät tulot Ara-asuntoa haettaessa, mutta aineistosta ei voida havaita hakuhetken tuloja ja niiden pysyvyyttä, ainoastaan vuositason tulot. Epävarmuuksien takia selvityksen laskelmissa käytetyt tulot ovat todennäköisesti jokseenkin suuremmat kuin ne, jotka huomioidaan asukasvalinnassa.

Rakennuksen, naapuruston ja postinumeroalueen mediaanitulot

Sosiaalista sekoittamista koskevaa analyysia varten ara-asuntoon muuttaneille lasketaan heidän uuden asuinrakennuksensa, naapurustonsa ja postinumeroalueensa asuntokuntien mediaanitulo. Mediaanitulot on laskettu asuntokunnan kulutusyksikkökohtaisen käytettävissä olevan rahatulon perusteella. Asuntokunnan käytettävissä oleva rahatulo saadaan laskemalla yhteen asuntokunnan jäsenten vuoden aikana saamat palkka-, yrittäjä-, ja omaisuustulot ja tulonsiirrot (pääasiassa eläkkeet ja sosiaalietuudet), joista vähennetään maksetut tulonsiirrot (pääasiassa verot ja veronluonteiset maksut). Kulutusyksikkökohtainen käytettävissä oleva tulo saadaan jakamalla asuntokunnan käytettävissä oleva tulo sen kulutusyksiköiden määrällä. Kulutusyksiköt lasketaan siten, että asuntokunnan ensimmäinen aikuinen saa arvon 1, muut 13 vuotta täyttäneet arvon 0,5 ja alle 13-vuotiaat arvon 0,3. Esimerkiksi kahden aikuisen ja kahden alle 13-vuotiaan asuntokunnassa on 2,1 kulutusyksikköä.

Rakennuksen tai alueen mediaanitulojen laskemisessa ei ole huomioitu Ara-asuntoon uutena muuttaneita. Rakennuksen mediaanitulot on laskettu vain asuinkerrostaloille, joissa oli vähintään kymmenen asuntokuntaa (pois lukien uudet Ara.-asukkaat). Naapurusto tarkoittaa neliökilometrin ruutua (Tilastokeskuksen väestöruutuaineisto 1 km x 1 km). Naapuruston ja postinumeroalueen mediaanituloissa ovat mukana kaikki muutkin asuntokunnat kuin kerrostalossa asuvat. Naapuruston ja postinumeroalueen mediaanitulo on laskettu vain, jos alueella oli vähintään kymmenen asuntokuntaa.